СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 155. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 7-го липня 1939. No. 155. Jersey City, N. J., Friday, July 7, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1918. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СЕНАТ ПРИВЕРТАЄ ПРЕЗИДЕНТОВІ МОНЕТАРНУ ВЛАДУ

ВАШИНҐТОН. — Сенат приняв 43 голосами проти 39 проєкт монетарного закону, предложений конференцією представників обох палат конґресу.

Цей проєкт продовжує владу президента в монетарних справах до 30. червня 1941. року. Стоїть він у виразнім противенстві до проєкту, ухваленого недавно сенатом.

Одначе щодо законности ухвали заходять сумніви.

ПРЕЗИДЕНТ МАЄ ВЖЕ ПЛЯНИ НА 1940. РІК.

ВАШИНҐТОН. — Речники Білого Дому кажуть, що президент приготований вести далі кампанію проти ріжних противників своєї програми та остаточно предложити справу до вирішення всьому народові краю при виборах у 1940. році, а передовсім на конвенцію Демократичної Партії. Думає він на тій конвенції виставити кандидата, який годиться на його програму.

ВИГЛЯДИ ЗАВЗЯТОЇ БОРОТЬБИ В КОНҐРЕСІ ПЕРЕД ЗАКРИТТЯМ.

ВАШИНҐТОН. — Провідники конґресу стараються закрити теперішню сесію найдалі 1. серпня. Одначе до цього часу прийдеться конґресменам і сенаторам звести довгу й завзяту боротьбу за невтральностевий закон і проєкт про позички краєві й позакраєві.

НАКЛАДАЄ НАДЗВИЧАЙНІ МИТА НА ІТАЛІЙСЬКИЙ ШОВК.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд зарядив, що всякий ввіз італійського шовку по 13. серпня буде обложений надзвичайним митом, бо італійський уряд не дає італійському шовкові конкурувати свобідно з чужими, але піддержує його продукцію й торговлю високими урядовими субсидіями.

СТРАЙКУЮТЬ НА ДОПОМОГОВИХ РОБОТАХ.

НЮ ЙОРК. — У цій околиці застрайкували тисячі будівельних робітників на допомогових роботах, щоб запротестувати проти рішення конґресу, яке домагається від них довших годин праці.

Полковник Сомервел, місцевий адміністратор допомогових робіт, загрозив, що кожний робітник на допомоговій праці, котрий не вернеться до 5 днів до праці, стратить роботу.

ВЕЛИКІ ВИЛИВИ РІК У КЕНТОКІ.

МОРГЕД (Кентокі). — Гірські потоки й ріки в східній частині стейту Кентокі внаслідок хмаролому вилили з берегів і позаливали багато гірських осель. Урядники стейтової й федеральної влади та рятункові орґанізації побоюються, що число жертв утоплених може досягнути сотки людей. Вже начислено 38 утоплених, а 81 осіб іще бракує.

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК В АВТОВОМУ ПРОМИСЛІ.

ДІТРОЙТ (Мішіґен). — У середу рано почався довго заповідуваний страйк робітників автомобільних фабрик Ґенеральної Моторової Компанії. Вийшли на страйк наперед робітники департаменту виробу причандалів, інжинірського й удержання, разом коло 800. Юнія заповідає, що за ними вийдуть скоро робітники інших департаментів, разом 4,200. Грозить задержка продукції.

КРІВАВІ БІЙКИ МІЖ ЮНІЙНИМИ ФРАКЦІЯМИ.

ГВАЙТ ПЛЕЙНС (Ню Йорк). — У ріжних місцевостях повіту Вестчестер розгорілася боротьба між ворожими відділами Американської Федерації Праці. Непорозуміння виринуло між юнією носіїв цеґол та юнією робітників, що працюють при будові тунелю для нюйорського водопроводу. У бійках ранено 9 осіб. Поліція арештувала 12 осіб.

„БУНД" КИДАЄ ВИЗОВ СТЕЙТОВІ ЗА УНІФОРМИ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — У таборі „Німецько-Американського Бунду", німецької націстичної орґанізації, званім „Кемп Нордленд", відбулися в день Четвертого Липня ріжні паради, на котрих виступали члени „Бунду" в уніформах, не зважаючи на те, що леґіслятура стейту Ню Джерзі ухвалила закон, який забороняє носити уніформи, подібні до уніформів армії, фльоти або поліції Америки або якоїнебудь чужої держави.

БУВШИЙ АСЕМБЛІМЕН ЗАСУДЖЕНИЙ НА ВЯЗНИЦЮ.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — У місцевому суді покінчилася росправа проти бувшого стейтового асемблімена Едварда Морена, що представляв Бруклин з Демократичної Партії, обвинуваченого за побирання хабарів підчас свого урядування. На суді предложено докази, що два великі підприємства таксівок дали Моренові хабарі на суму 36,000 долярів. Ті, що дали хабарі, втекли зо стейту. Суддя засудив Морена на півтретя року вязниці.

БУДУТЬ ВАЛИТИ ҐІПОДРОМ.

Відому театральну будову у у Ню Йорку, Ґіподром, знану колись у цілій Америці з небувалих сценічних вистав та великих віч і маніфестацій, мають незадовго розібрати, на її місці має там станути величезний ґараж.

НЕДУГА БУВШОГО ЧЕМПІОНА БОКСУ.

Джек Демпсі, бувший чемпіон боксу великої ваги, а нині власник великого ресторану в Ню Йорку, занедужав нагло на шлунок. Лікарі мусіли йому негайно зробити операцію. На вістку про його недугу за його здоровля допитувалися багато визначних людей, навіть члени кабінету президента.

ПРЕЗИДЕНТ ЗНОВУ ЗА ТОРГОВЛЮ АМУНІЦІЄЮ.

У своїй розмові з ґазетярами в Гайд Парку, Ню Йорк, президент Рузвелт відкликався до сенату відкинути рішення заборонити вивіз амуніції до воюючих сторін на випадок війни. Він іще раз повторив свій закид, що така заборона це заохота для диктатоірв уживати сили. Він додав, що конґрес повинен вести свої сесії навіть хочби до вересня, щоб досягнути цієї цілі.

У вівторок вечором президент виїхав до Вашинґтону, де на середу визначене засідання комітету заграничної політики.

Бувший президент Гувер помістив у місячнику „Америкен Маґазин" статтю, в котрій обвинувачує президента Рузвелта, що він заняв місце в грі европейських держав.

ВИБУХ ПАРОВОГО КІТЛА.

У Каршніцах під Здунською Волею дійшло до вибуху парового кітла у фірмі інж. Лявранського, який переводить будову мешкальних бльоків. Підчас катастрофи було двох робітників ранених, а 3 коні згинули. Влада веде слідство, хто відповідає за нещасливий випадок.

✝

У середу, 5. липня 1939., померла в Меридені, Конетікот, довголітня членкиця Українського Народного Союзу,

КАТЕРИНА МАЛАНЧУК,

жінка окружного орґанізатора У. Н. Союзу, Антона Маланчука.

Покійна походила з Іванівки, повіт Скалат, у Галичині, де родилася 6. листопаду 1888 року.

По приїзді до Америки жила якийсь час у Ню Йорку, де разом з п. Маланчуком займалася живо громадською працею й було зві́сна з участи в драматичних представленнях. З часом стала ще більше звісна з немалого поетичного таланту, а її гарні поезії радо містили українські часописи, передовсім „Свобода". Вона все займалася живо народніми справами й в своїх поезіях, повних сильного почування, сильно відкликалася на всякі прояви громадського й народнього життя нашого народу в старім краю й на іміґрації.

До Українського Народного Союзу приступила Покійна в жовтні 1928. року. Оставила мужа Антона й четверо дітей: Мирона, Віру, Зенона й Евгена, котрі всі є членами У. Н. Союзу.

Похорон відбудеться в суботу, 8. липня, рано з погребного заведення John J. Ferry, 88 East Main St., Meriden, Conn.

Вічна Їй память!

ПЕВНІ, ЩО ВІЙНИ НЕ БУДЕ.

У Німеччині таки панує переконання, що Данціґ буде прилучений до Німеччини в такий спосіб, що з цього приводу війни не буде.

НІПОН ЩАДИТЬ МОЛОДИХ ВОЯКІВ.

У війні з Китаєм Ніпон (Японія) вживає всякого віку вояків: і молодих хлопців і старих запасових вояків. Вже другий рік на війну до Китаю висилає таких вояків, що вже вивчилися воєнного ремесла, але ще не воювали, а коли призвичаються та загартуються до війни, то переносять їх до Манчука — давньої Манджурії. Значить, що напоготівлю в Манчуку Ніпон держить свою найкращу армію Має Ніпон у Манчуку проти Росії до 400 тисяч свого найкращого війська.

СВЯТКУВАЛИ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ДИСКУСІЯМИ НАД ВІЙНОЮ.

Багато міліонів осіб узяли участь у святкуванні 163 річниці проголошення американської незалежности. Святочні бесідники в своїх промовах говорили звичайно про американську політику щодо війни.

Багато людей зробили собі чотири дні вакацій. Великі товпища людей поплили в гори, над моря й на села.

Не зважаючи на осторогу урядів і ріжних громадянських установ, святкування потягнуло за собою багато жертв у людях. „Асошіейтид Прес" обчисляє, що за 4 дні згинули в краю через випадки 520 осіб; з того числа в автових випадках 248 осіб, від утоплення 145 або інші від інших випадків. Замітно, що від самих штучних огнів не згинула в дійсності ні одна особа, хоч ранених було багато.

Світову Виставу в Ню Йорку відвідали в День Незалежности чверть міліона осіб.

КОНҐРЕС АМЕРИКАНСЬКОЇ МОЛОДІ ОСУДЖУЄ ЧЕРВОНУ ДИКТАТУРУ.

Конґрес Американської Молоді в Ню Йорку приняв у понеділок більшістю ґолосів резолюцію, в котрій молодь заявляла свою опозицію до всяких форм диктатури, не згадуючи поіменно родів диктатур. Через це конґрес покинули негайно 14 ґруп, закидуючи конґресові, що він дається керувати комуністами.

У вівторок Конґрес Американської Молоді приняв однодушно іншу резолюцію, що згадує пойменно, котра ставить її нарівні комунізм з фашизмом і націзмом як противний американським ідеалам.

ОТРУЇВСЯ ГРИБАМИ.

До шпиталю св. Якова у Вильні перевезли 13-літнього Миколу Тарбєва з села Нове Пуклє, який затруївся грибами. Тарбєв помер у шпиталі.

КІНЕЦЬ ПОЛЮВАННЯ НА ЛЮДИНУ.

Полювання лісами за Авґустом Буельом, звісним як Рей Олсон, що втікав по вбивстві двох депутатів шерифа, скінчилося коло Кейбел, Висконсин, як ґрупа погоні допала його по 13 днях стеження й виладувала в нього кілька рушниць.

КРІВАВІ СУТИЧКИ УКРАЇНЦІВ З ПОЛЬСЬКОЮ ПОЛІЦІЄЮ В БЕРЕЖАНАХ

ВАРШАВА. — Польська преса, що постійно збуває мовчанкою масові арешти українських священиків, масові розвязування українських товариств і масові арешти молоді, подає коротко, що в Бережанах прийшло до крівавих боїв між поліцією й українцями, що домагались „автономії". У тих боях згинув один жандарм і один з українців. У звязку ця преса зазначує, що треба негайно приступити до остаточної „ліквідації українського питання в Польщі". А „Курер Польскі" додає, що прийшов час, коли українці мусять визнати суверенність Польщі над тими українськими землями, які вони замешкують.

ПОГІРШИЛОСЬ У ВІДНОСИНАХ З СОВЄТАМИ.

ВАРШАВА. — Польські ґазети, що донедавна так розпиналися над приязню з Совєтами, тепер пишуть про цю справу дуже холодно, або збувають її цілковитою мовчанкою.

ЗНАЙШЛИ ДЖЕРЕЛА НАФТИ В УКРАЇНІ.

МОСКВА. — Тисячі робітників відходять в округу Ромни—Полтава, де знайшли нафтові джерела. Нафта є першої якости. Продукцію на більшу скалю зачнуть із початком нового року. Московські ґазети привязують до цього ще й велику військову вагу, бо на випадок війни на заході совєтська моторизована армія буде могти бути скорше й лекше засоблена нафтою і бензиною.

ФІЛЬМУЮТЬ ПОХІД З 1920 РОКУ.

МОСКВА. — Совєти беруться фільмувати боротьбу з ріжними ворожими арміями у початках їхнього існування. На перший плян висувають війну з Польщею з 1920 року. Хочуть представити, як польська армія заняла Київ і Житомір. Це мова про той похід, що був повзятий Пілсудським разом з головним отаманом Симоном Петлюрою. У фільмі виступатимуть Ворошилов, Буденний, а також і Сталін, але будуть заступлені акторами. Фільма має бути триюмфом совєтської перемоги і Сталіна.

РАДИЛА „ВЕЛИКА ПЯТКА".

ВАРШАВА. — Панує таке переконання, що Гітлер дасть іще Польщі один місяць часу на полагодження справи Данціґу. А потім — готова вибухнути війна. Над тою справою радила мабуть і польська „пятка", себто: президент Польщі Мосціцький, маршалок Сміґли-Ридз, премієр Складковський, заступник премієра Квятковський і міністер заграничних справ Бек. Преса підкреслює, що такі наради відбуваються тільки в надзвичайних випадках, коли йде про найважніші справи держави.

ЯК ЗАРЕАҐУЮТЬ?

ВАРШАВА. — Польська преса пише, що як Данціґ проголосить прилучення до Німеччини, то Польща не буде на це відповідати писемними протестами, але гарматніми вистрілами.

СТОЯТИМУТЬ ПРИ ПОЛЬЩІ.

ЛОНДОН. — Урядово заявляють недвозначно, що усякі зміни з Данціґом, на які Польща не дасть згоди, будуть вважатись нарушенням незалежности Польщі. Значить, що коли Польща зачне з цеї причини війну, то до неї прилучаться Анґлія і Франція.

НА БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ І ПОЛЬСЬКИЙ ЛАД.

ВАРШАВА. — Польська Аґенція Телеґрафічна подає, що поляки, які мешкають у граничній смузі в Східніх Прусах, дістали повідомлення, що мусять звідтам забратися до 15. липня і перенестися в глиб Німеччини. Це має відноситись до яких 5,000 поляків.

НА ДАЛЕКІМ СХОДІ ЗАВЗЯТА БОРОТЬБА.

ШАНГАЙ. — Дійшли точніші відомості про те, що діється на границі між Манчуком, що є під японським протекторатом, і Зовнішньою Монголією, що є під протекторатом Совєтів. Отже одно певне, що там ідуть від довшого часу дуже завзяті бої. Шпиталі в Харбіні були заповнені японськими раненими. Японські комунікати подають, що від 20. травня зістрілено 365 совєтських літаків. А московські відомості стверджують тільки самі совєтські перемоги. Наприклад подають, що в останіх трьох днях совєтські війська зістрілили 45 японських літаків. Як є точно, ніхто не знає. Але бої продовжуються.

ВИПОВІДАЮТЬ ПОМЕШКАННЯ ПОЛЯКАМ.

ДАНЦІҐ. — Німецькі власники домів почали виповідати мешкання полякам. Також не дають полякам нових дозволів на ведення склепів чи реміснинцьких варстатів. Поляки кажуть, що це роблять власники на приказ націстичної партії. Таким чином хочуть позбутися з Данціґу всіх поляків „мирним способом".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

СВЯТО, ЯКИХ НЕ БУВАЛО

У вівторок, 4. липня, Америка святкувала 163. річницю проголошення незалежности Злучених Держав від Анґлії. Нема що казати, це велика річниця в історії Америки, — хіба відкриття Америки білим чоловіком для білих людей може бути рівною їй, — і тому нема ніякого дива, що її святкується по всій Америці кожного року.

Як кожного року, так і цього влаштовано відповідні паради, церемонії, виголошувано відповідні святочні промови. Як можна сподіватися, сьогорічне святкування не може бути зовсім таким, яким було святкування торік, або позаторік. Ріжниця якась певно мусіла бути, вже хочби внаслідок розвою засобів для святкування, заведення радія й таких інших новин. Одначе основою кожнорічний ювилей цієї великої дати оставався все такий самий: у святочних промовах на цьому святі згадувано всетаки передовсім велику подію в минулому.

Та цього року в цьому святкуванні можна було замітити велику переміну: промовці на святі звертали увагу не стільки на велику подію в минулому, скільки на поважне положення краю в теперішньому та можливість важливих подій у майбутньому.

Передовсім самий президент Злучених Держав у своїй заяві зприводу свята вважав за відповідне звернути увагу передовсім на можливість війни в Европі та висказався з рішучістю, що, на його думку, має зробити американський конґрес, щоб не заохочувати аґресивних політиків в Европі провокувати війну. Війна мала би бути передовсім в Европі, але президент говорив так, начеб вона могла до живого діткнути Америку.

Заявлялися про цю саму справу в день Четвертого Липня й інші американські політики. Одні з них годилися з президентом Рузвелтом та домагалися від конґресу й громадянства попирати політику Рузвелта, а інші їй противилися та старалися доказувати, що вона саме шкодить досягненню цеї цілі, яку президент хоче, за своїми заявами, досягнути. Декотрі, головно політики з Републиканської Партії, закидували президентові Рузвелтові, малощо не свідоме прямування до війни.

Як справа не маласяб, сьогорічне Свято Незалежности показує живе зацікавлення американців Европою. Важко сказати, чому це треба приписати: чи зростові почуття, що віддаль між Европою й Америкою нагло змаліла, як це виходить з перелету пасажирського літака понад Атлянтик за 22 години; чи це відбиття почуття, що цілий світ на себе взаємно впливає; чи це може вплив якоїсь пропаґанди, або яка інша причина тут не ділалаб, чи може більше їх разом, — на всякий випадок треба занотувати як факт далекосяглої важливости це, що при нагоді свята своєї незалежности американці дивилися з острахом на загальносвітовий виднокруг і говорили про можливість нової світової війни.

НОВИЙ НАСТУП БОЛЬШЕВИКІВ НА СЕЛЯНСТВО

Большевицьке гасло, дане 1929 року, „знищити глитайство, як клясу", було направлене не проти самих заможних селян, котрих большевиків звуть „куркулями" або „глитаями": ні, цим Сталін хотів знищити клясу приватних виробників — селян взагалі, зробити вільне селянство рабами держави. Голодом і терором большевицький диктатор добився своєї мети: селян зігнав у колективні господарства. Все це робилось у фантастичній надії, що, мовляв, селянин, роблячи на державній панщині, пройметься духом комунізму і забуде про свій власний „ставок і млинок та вишневий садок". На цю затію московських фанатиків селянство СССР і особливо хлібороби України відповіли ріжноманітним способом: нищенням свого і державного майна, нападами на советських бюрократів, саботажами і пасивним спротивом. Наслідком політики „геніяльного" Сталіна був страшний голод 1932—33 року, що скосив міліони людей у советській державі. Між самими комуністичними провідниками виявилася гостра опозиція проти Сталіна. Здавалося, що Сталін зломить голову на своїй селянській політиці. Але Сталін, несподівано вернувся в іншу сторону. Від 1934 року влада почала опікуватися приватним селянським господарством. Селянинові, що належить до колективного господарства („колгосп"), дозволено мати при хаті своє власне господарство: корови, вівці, кури, городництво, садівництво. Цим зроблено душник для господарської енергії селянства. Декретом з 17. лютого 1935 р. Сталін іще раз торжественно визнав право селянина на власне господарство при його хаті і звелів місцевій владі охороняти інтереси селян.

Через цю зміну в політиці советської диктатури селянство трохи віджило. Цілу свою любов до господарювання селянин переніс на працю коло своєї хати. Невеличкий шматок землі, що йому лишила диктатура, селянин обробляв так старанно й пильно, як той китайський огородник. Дійшло до таких дивоглядів, про які пише також советська преса: колгоспники дістають від своєї левади при хаті більше доходу, ніж від колгоспу, з його машинами і великими земельними багатствами.

Кожний селянин у колгоспі повинен працювати певне число днів, що звуться „трудоднями". Наслідком уживання машин у сільському господарстві нема потреби в великім числі робітників. Тому в багатьох колгоспах селяни працюють мало днів: на всіх не вистачає „трудоднів".

В цілім світі так діється, що селяни, особливо молодь, покидають рідне село і шукають собі праці в містах. У Німеччині це називають „втечею з села". Тільки Советський Союз творить у цьому виняток. Колгоспники не мріють там про місто з його вищою культурою і цивілізацією. Причина цього в тім, що праця робітника на фабриках не дає йому навіть того мінімального прожитку, який має селянин у колгоспі. І тому селянин міцно тримається свого поля, своєї левади, пасіки, своєї хати і не слухає запросин влади, щоб іти працювати в советській індустрії. В советських фабриках, у копальнях руди і вугля помічається недостача робітників. А тимчасом по селах є „зайві" робочі руки. Розумна влада постараласяб притягнути робочу силу до міст ліпшими умовами праці, матеріяльними і духовими вигодами життя в місті. Але большевицькі диктатори про це не думають. Вони вірять у силу своїх „указів". Отже й недавній декрет, під невинною назвою — „Про засоби для охорони громадських земель колгоспів від розділу", виданий 28. травня, має на увазі примусити селян іти з села до міста на заробітки.

Декрет кличе до бортьби „з пережитками капіталізму в свідомості колгоспника" і тому наказує відібрати у селян ту „зайву" землю, яку вони дістали від колгоспів для свого власного вжитку. Таким чином, думає Сталін, далі селянинові не буде з чого жити, і він мусітиме йти до міста на фабрику. Декрет призначає найменше число трудоднів по окремих областях від 60 до 100 на рік і наказує, щоб ті колгоспники, що не виконають мінімального числа трудоднів, були виключені з колгоспів і щоб у них була відібрана земля при хаті. Як сказано попереду, в колгоспах на всіх селян не вистачає трудоднів. Отже цим декретом Сталін хоче позбавити велику частину селянства засобів до життя на селі, бо що робитиме селянин без того клаптика землі, що мав коло своєї хати?

Сталін новим декретом продовжує **примусову пролетаризацію** селянства. Кажуть, що Москві треба робітників для величезної військової індустрії. Але чи таким способом Сталін збудить патріотизм у народніх масах СССР, коли міліони людей обертаються в бездомних рабів, що не мають де й голову схилити? Події на це дадуть відповідь.

Н. В.

„ПЕРЕСТАЮ БУТИ СЛОВАЦЬКИМ ПОЕТОМ..."

(Від власного кореспондента „Свободи").

Прага, кінець червня 1939 р.

Сюди доходить мало вісток із самостійної Словаччини, хоч іще перед півроком Словаччина й Чехія були одною державою. Нитки, які 20 літ звязували ці землі, якось разом перервались, наче їх ніколи не було. А останніми днями замкнено границю між Протекторатом та Словаччиною, так, що й той слабий звязок, який іще був залишений, майже остаточно зник.

Та всеж від Братислави до Праги й нині ще ближче, ніж від Братислави до Берліну, Будапешту чи Варшави. Ближче не фізично, а духово, бо й сьогодня ще Прага має більше зрозуміння для того, що діється у Словаччині, ніж котренебудь інше місто на світі. Так буває, коли чоловік і жінка по довгім подружім житті розведуться й підуть ріжними дорогами. Випадково вони стрінуться, й чоловік з очей, з одного погляду своєї бувшої жінки вичитає більше, ніж її новий чоловік із цілого довгого оповідання.

От і тепер надійшла сюди вістка з Братислави, яка чужому чоловікові не скаже нічого, або дуже мало, а нам тут каже страшенно багато. Словацький письменник РудольфДілонґ, у буденнім житті францісканський чернець, післав редакції „Словака" заяву, в якій каже:

„Перестаю бути словацьким поетом, відходжу до Гонолюлю"...

Прочитають цю вістку в Берліні, Будапешті чи Варшаві й не зрозуміють, яка траґедія, особиста й національна, за нею криється. А тут без дальших пояснень розуміємо й значіння цієї заяви й причини, що її викликали.

Насамперед кілька слів про особуДілонґа, щоб итач побачив, що це не абихто. Це один із найвизначніших словацьких поетів селянського й релігійного напряму, редактор видавництва „Поступ", автор кількох віршованих збірок та Антольоґії молодої словацької поезії, член багатьох літературно-наукових товариств. Та колиб він, як письменник, і не належав до числа вибраних, то вже його чернеча гідність надає його публичним виступам особливої ваги.

Ділонґова заява є останнім кільцем у довгім ланцюгу найновіших подій у Словаччині. Почалися ці події рівночасно з початком подій у Карпатській Україні, себто в осени минулого року, зараз по мінхенськім рішенні. Перед Словаччиною тоді стало питання: федерація, чи самостійність? Федерація з чехами взагалі прихильників не мала, бо чехи, не зважаючи на свою 20-літню господарську й культурну працю у Словаччині, були там наслідком своєї однобічної **політики** ненавиджені. „Чеші пеші до Праги", „Чех і жид — одна гидь" — ось такі були поширені там гасла. Лишалась можливість федерації з Польщею, за якою висловлювався впливовий словацький політик Кароль Сідор. Але при парцеляції Чехо-Словаччини Польща силоміць відтяла здорові шматки національно-словацької території, особливо у Високих Татрах та в околиці Чадці, й це викликало в цілій Словаччині таке обурення, що про федерацію з Польщею не можна було й думати. Лишалася самостійність під протекторатом Німеччини, як єдиний можливий вихід. Прийшов березень 1939-го року, а з ним остаточний поділ решток Чехо-Словаччини. Самостійність і німецький протекторат прийшли для Словаччини самі собою. Вибирати вже було пізно.

Перед словаками відкривались дві дороги. Приняти новий стан річей з гідністю, йти далі своїм національним шляхом, працювати над розвитком і добробутом свого краю, давати „кесарево кесареві" а Богове Богові" — або кинутись безоглядно й некритично в обійми нових панів, забути честь і гідність, танцювати „і задком і пердком перед паном Федорком", через ніч перефарбуватись на новий колір. Словаки, властиво міродатні словацькі політики, бо нарід тут ні при чім, вибрали другу дорогу. Вони її вибрали вже в осени, зараз по мінхенськім рішенні. Вони завели в себе „Глінкову ґвардію" на взірець німецьких СА, почали погано поводитися з українцями, що дістались під їх владу як меншість чи як утікачі з Карпатської України, почали також мститись над чехами, а плазувати перд німцями.

По березневім перевороті стало ще гірше. Плазування перед німцями набрало ще більших розмірів. Що самі німці про це думають, це показала промова Гітлера з 28. квітня, у якій німецький канцлер знайшов слова високого узнання для „працьовитих, статечних і порядних чехів" (хоч чехи й досі дуже стримано ставляться до німців і все йдуть своєю власною дорогою) але про словаків Гітлер не сказав ані слова. Плазунів завжди топчуть ногами.

Почуття гидливости починає душити й поодиноких словаків. Ціла ґрупа, що зосереджується коло „Словака", цього колишнього стовпа словацького визвольного руху, не згоджується з нинішнім напрямом словацької політики. Сідора довелось призначити послом до Риму, щоб він був від Словаччини подальше. Самий „Словак" перейшов у руки держави й стоїть тепер під урядовим доглядом, бо він, мовляли, „гальмував консолідаційну роботу". Та це не перешкодило Діланґові оголосити там його заяву. Як її треба розуміти, це тепер читач сам бачить. „Перестаю бути словацьким поетом" — бо не хочу кидати перли перед безрогами. „Відходжу до Гонолюлю" — бо волію жити з чужими, аніж зо своїми дикунами: це хоч не болить.

* * *

Але Ділонґова заява має ще інший аспект, не дуже похвальний для самого Ділонґа.

Можете собі вявити анґлійця, що вирікся б свого народу, колиб той пішов немилою йому дорогою? Анґлієць каже: „Right or wrong — my country", цебто: Чи гаразд чи не гаразд — це моя батьківщина. Котра з цих двох ідеольоґій має більше сенсу: Ділонґова, чи анґлійська?

Обовязком свідомої людини є витривати при своїм народі, в добрих і в лихих часах, на рівній дорозі й на манівцях. Коли словаки тепер дістались на манівці, то це наслідок тисячлітнього рабства, наслідок руйнуючої мадярської школи, але також наслідок того виховання, якого вони дістали впродовж останніх двацятьох літ від своєї інтеліґенції, отже й від Ділонґа. Недозрілим показав себе словацький нарід в обличчі тих великих завдань, перед якими його тепер поставила історія. Але недозрілими показують себе й Ділонґи, які кидають свій нарід у найтяжчих хвилнах його буття.

Кожному народові, а насамперед українському, можна тільки побажати, щоб доля його охоронила перед такими манівцями, на яких тепер блукають словаки, але й перед такими поетами, як Рудольф Ділонґ.

М. Сивошапка.

Д-р Л. Мишуга.

ШЕВЧЕНКО і ЖІНКА

(Жінка в житті і творах поета).

(3)

Але до дяка Шевченко жалю не має:
„Ти, небораче, сам не тямив, що чинив. Тебе так бито й ти так бив, та в простоті сердешній не добачав у тому гріха. Мир праху твойому..."

На такій науці в дяка і сільського маляря і на службі в попа пролітали молоді літа Шевченка — в злиднях, у темноті, в зневазі.

„Без любови, без радости юность пролетіла!" — каже про ті літа сам поет.

Як панський козачок попадає він зо своїм паном, Павлом Енґельгардом, до міста Вильна. Пан хоче зробити з Тараса свого двірського портретиста і віддає його на науку малярства до знаменитого в тих часах данського живописця Франца Лямпі.

На волі.

На литовській землі, у Вильні, стрічається Шевченко з полькою, Дунею Гашовською, швачкою, але вільною людиною. А Шевченко був кріпак-невільник. І отся швачка, що тяжко працювала, заробляючи на життя, була для Шевченка чимсь дуже високим. І по його голові зачинають кружляти думки: „Чому й нам, нещасним кріпакам, не бути такимиж людьми, як і інші вільні стани".

Ота швачка була свідома полька. Вона поставила Шевченкові за вимогу вивчення польської мови, бо іншою мовою не хотіла говорити. Вона була теж перенята революційними польськими ідеями. Вона знала, що готується польське повстання і нераз про це з Шевченком говорила. І треба признати, що була доброю для Шевченка: сама йому шила сорочки, прасувала маншети і краватки. Для бідного сироти і кріпака вона була новим світом. І Шевченко влюблюється в неї.

Та пан Шевченка довго не залишивсь у Вильні. Втікаючи перед польським повстанням, опинивсь аж у Петербурзі й потягнув за собою свого козачка; Шевченка.

Тут віддав дідич Шевченка на науку до маляря Ширяєва. Було це 1832 р.

І там стався такий припадок. Якось літом переходив через алею Літнього Саду Іван Сошенко, родом з України, і побачив худорлявого, замурзаного хлопця, з розумними очима, як відрисовує статую Сатурна, який пожирає власну дитину.

Тим замурзаним хлопчиною був Тарас Шевченко. Так познайомився Шевченко з земляком з України, котрий ним зацікавивсь і познайомив Шевченка з багатьома визначними українцями, котрі жили в Петербурзі, а далі зо славним російським поетом Василем Жуковським і славним тодішнім малярем, Карлом Брюловом. Шевченко ввійшов у новий світ, артистичний, духовий і благородний. І завдяки тим людям, що входили до цього світу, йому куплено 22 квітня 1838 р. волю за суму 2,500 рублів.

Дня 22 квітня 1838 р. перший раз заясніло лице Шевченка дійсним щастям. Про це згадує він, коли пише, що „В божественній, безсмертній природі багатопребагато прекрасного, але торжество й вінець безсмертної краси є лице чоловіка, напоєне щастям".

Свобода дала Шевченкові змогу доповнювати своє знання. За рік одержав він уже в академії малярства срібну медалю.

Він завзято малює, рисує і читає. Читаючи „Вудстока" Вальтера Скота, ось що він завважує:

„Мене незвичайно зацікавила сцена, де Карло II. Стюарт, скриваючися під чужим імям у замку старого барона Лі, признається його дочці Юлії, що він король Анґлії і предкладає їй на своєму дворі почесне місце любовниці. Правдиво королівська дяка за гостинність!" („Артист", 1856).

„Не женися, а то пропадеш", дораджував молодому Шевченкові славний Брюлов, у хвилі, коли сам ішов до шлюбу з надзвичайною красунею, у якої був голос, як згадує поет, такий „солодкий, чаруючий, що я слухав і сам собі не вірив, що слухаю співу смертної, земної істоти, а не якоїсь воздушної феї. Був це маґічний вплив її вроди, чи дійсно вона так гарно співала, не вмію напевно сказати, але ще й тепер я ніби чую її чарівний голосочок".

Недавній кріпак пізнавав життя Петербурга у цілій повні. Пізнав і молодців „з великого світу", що то сипали дотепами мов з рукава і знали водевільних куплетів без ліку. Бував на маскарадах, вечеряв у гарних ресторанах і розкидав грішми.

Ось він на обіді в Брюлова. Жінка його вчителя видалася йому тим разом незвичайно чарівною і привітною. Виглядало все так чудово, а вже другого дня ранком Брюлов витає Шевченка словами:

„Поздоровіть мене: я нежонатий". І додав: „Моя жінка пішла учора по обіді до Завервайдової і не вернулась і досі". Траґедія, яка завдала чимало болю улюбленому учителеві Шевченка.

Шевченко учиться французької мови, ходить на виклади фізики. Але мабуть турбують його й такі пригоди, про які читаємо в повісті „Артист":

„На тому самому поверсі, що я, замешкав недавно якийсь урядник з родиною: жінкою, двома дітьми й небогою, гарною пятнацять-літньою дівчиною. Яким чином розвідав я про це, зараз вам розповім. Ви памятаєте добре ваше колишнє мешкання: з маленького присінка відчиняються двері на спільний коридор. Одного разу відчиняю я ці двері, й уявіть собі моє здивування: передо мною стоїть прегарна дівчина, збентежена й почервоніла по вуха. Я не знав, що їй сказати, й помовчавши хвилину, поклонився їй, а вона закрила лице руками, втекла й сховалась у сусідніх дверях. Що воно за знак, не тямив я, та після довгих думок і догадок пішов до кляси. Робота не вдавалася мені. Ота невідома дівчина не давала робити. На другий день вона стрінула мене на сходах і спаленіла, як за першим разом. Я також стояв, мов укопаний. Аж вона засміялася, та так то щиро, так по дитячому, що я не втерпів і теж розреготався. Та почулися чиїсь кроки на сходах і ми перестали сміятись. Вона притулила палець до уст і — втекла. Я повагом піднявся по сходах і прийшов до свого мешкання ще більше збитий з пантелику, як перше. Вона кілька днів не давала мені спокою. Що хвилини виходив я на коридор у надії стрінути знайому незнайому, але вона, хоч і вибігала на коридор, то так швидко ховалася, що я не годен був навіть головою їй кивнути, а не то щоб гаразд поклонитися. Так минув цілий тиждень і я вже став забувати про неї. Але послухайте, що дальше. В неділю, в десятій годині рано входить до мене Йоахим, і вгадайте, кого він із собою привів? Мою таємничу, зарумянену красуню.

„Я у вас злодія зловив", сказав він сміючись. Глянув я на загадкову, пустотливу дівчину, і збентежився не менше від зловленого злодія. Коли це Йоахим завважив, випустив руку дівчини й усміхнувся лукаво. Та визволена красуня не втікала, як можна було сподіватися, лиш осталася на місці й, поправивши на голові хусточку й косу, озирнулася довкола й промовила:

„Я гадала, що ви саме проти дверей сидите й малюєте, а ви онде в другій хаті".

„А якби він проти дверей малював, то тодіб що?" — спитався Йоахим.

„Тодіб я у дірочку дивилася, як вони малюють".

Ой довго таки не сходила з ума молодому артистові ота пустійка, молода німкиня Маша, що виступає в повісті Шевченка „Артист" як Паша. А вона забігала по кілька разів у днину до робітні Шевченка. Забіжить, пощебече й пурхне, наче та птичка.

Раз треба було артистові покликати модельку. Як пустійка вбігла до покою, як звичайно весела, розсміяна й побачила ту модельку, так „нагло скаменіла, потім заголосила і мов тигр кинулася на неї". І сама стала моделькою.

(Далі буде).

Евген Чикаленко
(В десятиліття смерти).

20-го червня 1929 р. помер у Празі **Евген Чикаленко.** Покійний займає в історії новітнього українського руху дуже визначне місце. Це один із творців української культури. Усе його життя пройшло у змаганнях піднести рідний нарід до рівня культурних народів Заходу, просвітити його, розбудити його національну й політичну світомість, піддвигнути його матеріяльно. Висланий за участь у студентськім драгоманівськім гуртку на пять літ у рідне село на Херсонщині під догляд поліції, Чикаленко не марнує часу, береться за господарку й власним прикладом учить своїх сусідів селян, як треба раціонально обробляти землю. А щоб вплинути на ширші народні верстви, пише низку зразкових популярних книжок під заг. „Розмови про сільське господарство", що в багатьох виданнях розходяться по всій Україні. Брошури ці належать до перлин української сільсько-господарської літератури.

Поставивши як слід власне господарство й значно розширивши його, молодий дідич доходи з нього вживає на ріжні українські національно-культурні справи: його коштом виходять поважні видання (як російсько-український словар Уманця, тобто М. Комарова, і Спілки), оплачується українська белетристика в „Київській Старині", повстає при Науковому Товаристві Фонд ім. Мордовця для підмоги українським письменникам. Він навіть дає гроші Революційній Українській Партії на видання популярного часопису „Селянин". Завдяки йогож таки значній жертві повстає у Львові „Академічний Дім", де студенти вищих шкіл дістають дешеві мешкання.

А найголовніше, на засоби Чикаленка виходив перший український щоденник на Наддніпрянщині — „Громадська Думка", а далі „Рада" (1906—1914 рр.). В тих часах це був великий подвиг. Коштував цей подвиг Покійного великих грошевих вкладів та нервового напруження, що кінець-кінців тяжко відбилося на його здоровлі. Ще вдома, в Україні часто він хорував, а опинившися в 1920 р. за кордоном, став щораз занепадати на здоровлі від злиднів еміґрантського життя, аж поки смерть не забрала від нас передчасно цю гарну, скромну, лагідну та гуманну людину, правдивого народолюбця, що завсіди мав на оці інтереси нації, а не власні й не ганявся за славою й популярністю.

Про своє життя й діяльність дуже гарно розповів нам сам Покійний у своїх мистецьких „Спогадах" та „Щоденнику", які читаються з великою насолодою, як правдива повість. Хто ще їх не читав, нехай хоч у десятиліття смерти славного автора конче з ними запізнається. Ця лектура не тільки пригадає світлу особу Покійного, але й ті умовини, в яких жив і діяв він та в яких ішов розвиток українського руху за Збручем. — („Новий Час").

Вол. Дорошенко.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯКА ПОВИННА БУТИ „СВОБОДА"?

Мені здається, що „Свобода" веде замалу боротьбу з ворогами української національної думки. А завзяту боротьбу треба вести не тільки проти чужих ворогів, але й проти своїх рабів, яничарів і запроданців. Ми маємо тут на американській землі досить ґазет, що туманять наш нарід ріжними інтернаціональними теревенями. Кожний знає, що є такі, ніби робітничі українські ґазети, що тільки деморалізують наш нарід. З них є зиск, але для ворогів, а не для нашої справи. У них усе чужа думка на першому місці. Чужий у них розум і чужий світогляд. І те вони хотілиб впакувати в наш нарід і тим його розбити й ослабити його силу. Оті ворожі українському духові українські ґазети є між українським народом. „Свобода" повинна постійно на те звертати увагу і вчити наших людей, щоб викидали з хат оті шмати. Треба постійно зводити боротьбу з нашими Юдами ріжного покрою, щоб нарід бачив, що чейже є хоч одна українська ґазета, що не оглядається ні на що, а думає по свому, по українськи, і боронить завзято український нарід. А як будете так поступати, то тим способом навчите і широкі маси твердо при свому стояти і по свому думати. Нам треба здорової, своєї власної поживи. Не пора служити чужим божкам!

Іван Денеґа, Ню Йорк, Н. Й.

ЩО ВИЧИТУЄМО В ЛИСТАХ З РІДНОГО КРАЮ.

Гром. Михайло Фук з Ембріджа, Па., одержав з краю листа, якого нам надіслав, а з якого подаємо таке:

„Тут у нас може робітник заробити 50 грошів денно, а кільограм хліба коштує 35 грошів. І такий гаразд у нас. Щоб усі гаразди описати, то требаб написати велику книжку. А ще більшу міг би написати про гноблення українського народу. Але це описати годі, бо цензура сконфіскує. Селянський бідний нарід живе в нужді... Прикро жити під чужим пануванням... І з болем серця доношу Вам про арештування нашої української молоді по наших селах ...у нашім..... закладали читальню „Просвіти" вже три рази і не дадуть заложити. Священика...: арештовано в 1937 році і засуджений на кілька літ...

„За таку пісню подіставали наші хлопці по 6 місяців тюрми:

А на прапорі тім скала,
А під скалою видно льва,
І клич, що гримко в бій зове,
За Україну, хто живе.

„От така польська конституція"...

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

А. П., Дітройт, Міш. — У справах американського громадянства чи таких, як купити фарму при допомозі держави, пишіть по інформації на таку адресу: FLIS, 222 Fourth Ave., New York, N. Y.

ГРІМ ЛЮДСЬКОГО ВИРОБУ.

Тепер люди не тільки знають, що грім та блискавиця — то проява електрична, але вміють і самі виробляти електричні громи та блискавиці. От, наприклад, у Галі Штайнмеца на виставі в Ню Йорку можна побачити грім та блискавицю сили 10 міліонів вольт електрики. Ота величезна іскра електрики перескакує з одного збірника електрики в другий.

ЗВІСНІ ЧЕТВЕРНЯТА.

Не звісні, щоправда так, як пятернята Діони, ці четвернята, діти Волтера Беджета з Галвестону, в стейті Тексас, теж викликують загальне заінтересування. По 5 місяців життя Джови важить 14 фунтів, а Дженет, Джералдіна й Джойс — кожна по 10 фунтів.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.
Український День.

Дня 14. травня б. р. відбулися загальні збори в справі зорґанізування Центрального Комітету в місті Пасейку. В зборах взяли участь через своїх представників такі організації і товариства: укр. православна парохія, укр. греко-католицька парохія, У. Н. Дім, три відділи У. Н. Союзу, два відділи У. Р. Союзу, два відділи ОДВУ, від. організації Стейту Н. Джерзі, два відділи У. З. Хреста О. Д. В. У., від. Провидіння, відділ Укр. Січовиків і інші. По довгих нарадах вибрано уряд центрального комітету, до якого ввійшли: о. В. Дяків, предсідник; В. Микитин, заступник; П. Головчак, фін. секр.; В. Юсипчук, рек. секретар; С. Цімко, касієр; М. Припхан і В. Бродцький, контрольори. Цілю комітету є в першій мірі помагати старому краєві морально і матеріяльно. Згаданий комітет взявся зараз до праці і рішив уладити Український День 16. липня ц. р. у Palace Ballroom, Parker Ave. and President St., Passaic, N. J.

Шановні українці й українки! Це перший раз у Пасейку відбудеться Український День, де зможемо заманіфестувати нашим браттям і сестрам в старому краю, котрої помочі вони тепер дуже потребують. І тому чистий дохід з Дня піде на народні цілі в старім краю. Концертова програма дуже багата: виступ хору, соля, виступ танцюристів, промови і т. п. Комітет вірить, що наше громадянство зрозуміє ваґу і ціль Українського Дня і докаже своєю численною участю, що в такій справі не повинні стримувати нас ніякі політичні чи релігійні переконання. Тому всі на Український День!

Василь Юсипчук, секр.

У гнізді бузьків.

Жінка бузька (заклопотано): — Від кількох днів наші діти замучують мене питанням, звідкіль вони взялися на світі. Що маю їм відповісти?

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIANS WOULD FREE HOMELAND

Striving for the ultimate establishment of an independent Ukrainian state in Europe, the Organization for the Rebirth of the Ukraine, comprised of 20,000 members from the United States and Canada, yesterday held its annual national meeting at the Hotel Douglas.

More than 200 delegates from the 150 branches of the organization met for the second session of the four-day convention, to discuss plans to "free the 48,000,000 brothers in Europe from the domination of dictatorships."

"Ukrainians in America, enjoying the democratic way of living in the United States, cannot disregard the suffering of Ukrainians under foreign domination," said Dr. Luke Myshuha, editor in-chief of the Ukrainian Daily Svoboda of Jersey City. "The Ukrainian independent movement is based on American democracy, aiming to attain freedom and liberty for Ukrainians," he said.

V. S. Dushnyk, editor of the Ukrainian monthly magazine, The Trident, demanded "the consolidation of the Ukrainian spirit in the direction of helping our brothers in Europe now divided under the juristdiction of Russia, Poland, Hungary and Rumania. The Ukrainian movement is not in any way inspired by any foreign influence but is the outcome of Ukrainian history and tradition."

The third speaker was Eugene Lachovich, chairman of the convention, and co-editor of the Svoboda, who discussed the attitude of the world toward the present situation in Europe. "We must gain the assistance of democratic countries if we are to accomplish our undertaking. The setting up of an independent Ukrainian state in Europe would put a stop to German invasion in eastern Europe and Russian invasion in central Europe," he said.

Michael Markiv, president of the Ukrainian National Aid Association of Pittsburgh, and Nicholas Murashko, president of the Ukrainian National Association, greeted the delegates.

The president of the organization, Prof. A. A. Granovsky of Minnesota University, is now on a scientific trip through central Europe.

At the annual banquet last night, Dimitri Halychyn, recording secretary, was the principal speaker. Today's session will consist of a regular business meeting. Tomorrow the delegates will visit the World's Fair. Representing the Newark branch at the convention are Bohdan Buchak, president; Paul Goot, vice-president, and Nester Hodachok, secretary.

(„The Newark Ledger," July 3, 1939.)

СВЕРБЛЯЧКА ШКІРИ

Сверблячка є цілком нормальним чуттям, яке виступає навіть тоді, коли шкіра цілком здорова. Одначе наука досі ще не означила, на чому полягає це чуття. Знаємо, що це особливе враження, яке змушує нас почісати дану точку на нашому тілі. Хоч це звичайно прояв природний і не шкідливий, то часто буває він виявом якогось схорення шкіри або внутрішніх органів. До хворіб шкіри, що викликують сверблячку, належать лишаї і вирипски, а проте є багато поважних внутрішніх хворіб, що проявляються сверблячкою. При злій переміні матерії часто витворюються шкідливі складники, напр. мочевий квас, який, кружляючи у крові, викликує прикру сверблячку. Сверблячка виступає також при жовтаниці, хворобах нирок, при тяжкім схоріні білих тілець крови, а деколи сверблячка буває вказівкою, що в орґанізмі твориться злобний нововтвір.

Поважну ролю при сверблячці відограє деяка нервово-психічна надразливість. Є люди, що відчувають сверблячку тільки тоді, коли про неї мова, інші знову цілком цього не відчувають. Існують деякі расові нахили, які виникнюють шкіру, а деколи знову можемо помітити цікаві кліматичні впливи. Дехто відчуває сильні напади сверблячки взимі, інші вліті, що правдоподібно вяжеться із впливом температури, одначе досі наука ще нічого певного не сказала в цій справі. Зате знаємо, що при рака сверблячка виступає при всіх поважних розладдях кладу кровоносних судин, напр. три хворобах серця, звапнінні жил, тощо.

Напади сверблячки у старців нераз такі прикрі, що викликують безсонність, пояснюємо собі розладом заліз. Очевидно, що лікування вяжеться з причиною, яка викликує сверблячку. Вирипски на шкірі вимагають особливого лікування, яке може приписати лікар, а яке приносить полекшу по довшім лікуванні. Бандажування хворого місця ділає додатно, бо запобігає чіханню. В останніх часах впорскують людську сировицю, яка усуває сверблячку цілком або на довший час. З засобів уживаних назверх — треба згадати цинковий пудер.

Нещастя.

— Ти чув про те, яке нещастя зустріло Михайлевича?
— Яке?
— Моя жінка втекла з ним.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БРОНКС, Н. Й. Надзвичайні збори Тов. Згода, від. 210., відбудуться в неділю, 9. липня, в 2. годині пополудні, в гали Демократ. Клюбу, 2861 Істерн Булвард. На порядку нарад є важні справи. Просимо всіх членів прибути на означений час. — Т. Давидів, предс.; І. Франко, секр.; В. Баковський, кас.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Піврічні збори Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70., відбудуться в вівторок, 11. липня, в годині 7. ввечір, в гали У. Н. Дому, 181-183 Фліт Ст. Кожний член обовязаний прибути на збори, вислухати справоздання урядників і контрольної комісії за пів року, як також взяти тикети на баль Товариства. Приведіть своїх кревних і знайомих, щоби їх вписати в члени Товариства і У. Н. Союзу. Вписуйте теж свої діти до У. Н. Союзу, бо то є найтаньша і найліпша асекурація для ваших дітей, бо за 25 ц. місячної вкладки ваша дитина є обезпечена на $500 до 16. року життя, а відтак переходить до старших членів і має один рік вільний від оплати, а по трьох роках дістає дивіденду, на що маєте вже переконання, бо в місяці маю дістали всі дивіденду і їх діти також. Повідомляється всіх членів; щоби сповняли свої обовязки точно після статуту § 179 У. Н. Союзу, то є щоби кожного місяця платили точно свої вкладки. — Пилип Дмитриха, предс.; Михаї Самоїл, кас.; Антін Онисик, фін. секр. Адреса секретаря: Anthony Onysyk, 117 Lake St., Jersey City, N. J., Phone: Journal Sq. 2-4298.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Збори Укр. Тов. Січ, від. 39., відбудуться в неділю, 9. липня, зараз по вел. Службі Божій, в Нар. Домі. Обовязком кожного члена бути на цих зборах, бо маємо багато справ до рішення. — Іван Пігуляк, предс.; Іван Лесюк, фін. секр.; Андрій Кудлик, кас.; Ілля Лущак, рек. секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Піврічні збори Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94., відбудуться в суботу, 8. липня, в год. 7. вечором, в Укр. Хаті, 2240 Ґрейлінґ ул. Маємо багато важних справ до полагодження, як також буде справоздання фінансового секретаря і контр. за перший піврік. Тому обовязком кожного члена є прийти на ті збори. Також проситься членів, щоби були так добрі і принесли на збори гроші, або тікети (а ліпше буде, як принесуть гроші, бо гроші якось ліпше рахувати як тікети). Рівнож проситься довгуючих членів платити свої залеглі довги поможности, заки ще потроха робите. — М. Шаран, секр.

САВТ ДІРФІЛД, МАСС. Піврічні збори Тов. Галицька Січ, від. 207., відбудуться в неділю, 9. липня, зараз по Сл. Божій, на парохіяльній галі. Проситься всіх членів, щоби хоть на піврічних зборах всі були, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають свої довги вирівняти. — І. Олійник, предс.; О. Бутинський, кас.; В. Вудимич, секр.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. Піврічний мітинг Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349., відбудеться в неділю, 9. липня, в 2. годині пополудні, в Ліберті Гали. Проситься всіх прийти на мітинґ, бо буде фінансове справоздання. Довгуючі мають вирівняти свої залеглости. — Ілько Шеґера, предс.; Дмитро Федина, кас.; Микола Лісний, секр.

ВОЛОДИМИР ЛІБОВИЦЬКИЙ ЗАПРОШЕНИЙ НА ТУРНЕ ЗА КОРДОН.

Володимир Лівобіцький, балетмайстер і шефрежисер бувшого Українського Державного Театру „Нова Сцена" в Хусті, запрошений на турне за кордон. П. Лібовицький був запрошений на турне ще в січні ц. р., але праця в „Новій Сцені" не дозволила йому виїхати. По відомих подіях він виїхав до Праги. Закордонну подорож підготовляє празький балет, причому у програмі є окремий український балет. Лібретто, режисера та хореографія: Володимир Лібовицький, музика: українські пісні — Левіцький і Трелін, костюми: акад. малярка Галина Мазепа. Балет спочатку виїде до Швайцарії до Люцерна, де візьме участь у міжнародньому фестивалі. Потім виїде до Італії, куди вже запрошений. В українськім балеті виступають відомі мистці: Нікольська, Патокова, Каліводова, Карґанек та інші.

ВОЛОДАРІ У СЕБЕ ДОМА

На виставі перед війною.

На сторінках популярного тижневика „Панорама” якийсь С. Бар розказує про закулісове життя королів, бажаючи доказати, що володар — теж тільки людина з усіми своїми великими турботами.

„Було це перед світовою війною: влітку 1914 р. Автор цих рядків вибрався з одного із німецьких літнищ над Балтійським морем до Копенгаґену, звідки вже дуже близько до Швеції. Я зупинився у Мальме. Оця прогулька була ще й тим корисна, що в Мальме відбувалася тоді якась вистава, скандинавська чи балтійська. Вона не вдалася, бо зараз розпочалася війна і треба було швидко перед реченцем звинути павільони.

В усякому разі, коли я заїхав у перших днях липня того року до Мальме, ніщо не вказувало на світову хуртовину, яка мала небаром розвинутися.

Місто було дуже багато й величаво прибране народніми прапорами, які дуже подібні один до одного, ріжних колірів та з тим самим рисунком. Треба знати отих данців, шведів та норвежців, щоб зрозуміти, чому місто було так незвичайно прибране прапорами. Такий данець, швед чи норвежець заки поставить собі хочби найскромнішу хатину, передовсім застромлює на своїй п а р ц е л і сильний стовп, щоб на ньому в день своїх чи своєї рідні імянин, з нагоди якогонебудь свята чи радісної події вивісити національний прапор. Ліс стовпів, прикрашених прапорами, відомий у кожному скандинавському містечку, не так, як у нас, де прапори віщають над дверми камениць чи на мурах будівель.

Згодом виявилося, що того дня місто було прикрашене вибагливіше, як того вимагає скандинавський звичай. Першою причиною було те, що з нагоди вистави мали відвідати місто усі три скандинавські королі: данський, норвезький та шведський.

Посвоячені королі.

Всі вони: Ґустав, Гаакон і Християн посвоячені, а крім цього, мешкаючи недалеко один від одного, як личить добрим сусідам, живуть дружньо. Слід згадати, що вони всі три й досі володіють у найбільш демократичних державах світу.

Тимто й не диво, що хоч їхня зустріч мала святочний характер, проте не було в ній тієї претенсіональности й помпи, до якої ми звикли підчас приїзду до чужої держави першого ліпшого, не конче аж такого високого, достойника.

Було багато гостей на виставі, коли нараз заграла музика якогось марша. Дехто пішов у напрямі, звідкіля походила мельодія. Незабаром серед відвідувачів появилися всі три королі. Наперед ішов господар, шведський король Ґустав V. Він був уже тоді досить сивий, високий, як кожний швед, із гострою борідкою, у військовому однострою. Виглядав саме так, як немолодий уже військовий старшина резерви, якого саме покликали на вправи. Якось не було йому до лиця у тому однострою, що виглядав наче не на нього шитий.

Опісля йшов данський монарх: король Християн X. Це просто велитень; до двох метрів росту не достає йому яких 2—3 центиметри. Він був одягнений по цивільному, у руках тримав циліндер, показуючи переділ по середині гладкої зачіски. Король Гаакон був так просто одягнений, що годі було навіть запамятати собі його появу.

Хоч з того часу минуло 25 років — ці саме королі, а принайменше два з них досі незвичайно популярні в Европі, зате не багато доводиться чути про італійського короля, мало про бельґійського, більше про румунського, та вже хіба найменше... про найбільшого з королів: анґлійського. Таки найбільше пишуть про Християна д а н с ь к о г о та Ґустава шведського.

Король ситківкар.

Шведський король це впертий ситківкар. Він має сьогодні 80 років, а наслідник його престолу,, це вже сьогодні старший, лисавий панок із замітним животиком. Внуки та внучки старенького короля давно вже покинули хлопячий вік. І цей похилий уже старець грає від наймолодших літ у ситківку, хоч ніколи не був королем ситківки. Зате він мав на Рівієрі партнерку справжню королеву того знаменитого спорту: Зузанну Ленґлен, таку, що не мала рівної собі. Бідна Зузанна померла недавно в молодому віці, а її сідоголовий товариш живе досі і ґрає та постійно вдержує контакт із славними ситківкарями світу. Кожного року він їздить на Рівієру, де ґрає з Кошетом, Боротрою, Лякостом та іншими.

Хто що любить.

У противенстві до короля шведів — данський король любить морські подорожі. Його ніколи не бракує підчас яхтових перегонів. Кожного року на Рівієрі заповідають старт короля Християна X.

Киньмо оком на інших володарів, хочби тільки европейських, залишаючи на боці малих екзотичних королів.

Король Віктор Емануїл збирає в тіні Мусолінія старі монети і має їх, кажуть, найкращу збірку на світі. Недавно його королівська рідня мала родинне свято: наймолодша донька вийшла заміж за князя Бурбон-Парму.

Болгарський к о р о л ь, Борис, теж зять італійського короля, з замилування машиніст і коли тільки має дрібку вільного часу, особисто веде паровіз, добре знаючи його таємниці.

Молодий вдовець.

Леопольд II., володар бельґійців, людина ще молода, пережив уже дві важкі траґедії. Покликаний на престіл по траґічній смерті батька короля Альберта, молодий король серед траґічних обставин скоро утратив дружину Астрід, братаницю короля Ґустава. Молода королівська пара за коротке спільне життя мала троє дітей. Життя всміхалося до них усім своїм чаром, коли прийшла памятна катастрофа. Король вів авто: машина скотилася до озера. Король — мимовільний спричинник нещастя, ледви врятував своє життя, легко поранившись. Довго-довго не можна було його потішити. Здавалося, що він попаде у мелянхолію. Він досі ще в жалобі по своїй дружині Астрід і слухати не хоче про друге подружжя.

Недолітки.

Молоденький король Сербії, Петро, тепер у школах в Анґлії. Другий молодий наслідник престола, румунський князь Михайло, пильно при боці батька „приспособлюється до важкого завдання: правити державою.

Залишається ще згадати про альбанського короля Ахмеда Зоґу, що втік до Греції, коли Альбанію прилучили до Італії.

Недавно ще незвичайною подією дня було в Альбанії заложення радія. Королева Жеральдина, пів мадярка — пів американка, особисто промовляла через радіо до своїх громадян.

На голяндському королівському дворі дожидають нового наслідника чи наслідниці.

Усім відомо, як тяжко тепер стало королям правити державою, коли вони подіставали небезпечних суперників — диктаторів, які залюбки перевертають престоли і правлять „по новому” не дуже спокійно.

ДЛЯ СВОГО ГЕРОЯ.

Хлопята, що займаються чищенням черевиків коло Медисон Сквер Ґардену в Ню Йорку, зложилися на 75 центів і за ці гроші купили китицю квітів для Джека Демпсія, що лежить у шпиталі хорий на запалення сліпої кишки. На світлині їх делеґація умовляється зо шпитальним придверником за віддання китиці їхньому героєві.

ШТУЧНА ҐУМА ВИТРЕВАЛІША.

Є тепер два роди штучної ґуми. В Америці штучна ґума ходить під назвою неопрени, а в Німеччині штучну ґуму буною називають. Це два роди ґуми. Неопрена своїм виробом ріжниться від буни. Та і неопрена і буна мають ту властивість, що вони більш відпорні проти ділання повітря, як звичайна ґума — з соку дерев. Кисень з повітря не нищить ані неопрени ані буни. Та ані неопрена ані буна не мають іще загального поширення через те, що багато дорожчі від звичайної ґуми. Неопрена, наприклад, чотири рази дорожча від звичайної ґуми. А буна покищо тільки в Німеччині заступила місце звичайної ґуми.

ЗАТОНУЛО 6 ОСІБ.

Недалеко порту Ізмаїл на Дунаю затонув човен з 16 особами, з яких 10 осіб удалося врятувати, а 6 затонули.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У понеділок, 3. липня 1939., помер у Мілвіл (Ню Джерзі) Госпітал довголітній член Товариства Запорозька Січ, відділу 347. У. Н. Союзу,

ТЕОДОР ЗУБРИЦЬКИЙ,

Покійний походив зо села Летні, повіт Дрогобич. Мав при смерти 58 літ. До У. Н. Союзу приступив у 1911. році.

Похорон відбудеться в суботу, 8. липня, в 9:30 годині рано з дому жалоби при Fairton Road Millville, N J., до української православної церкви св. Петра і Павла.

Члени Відділу рішили взяти у похороні гремільну участь і просять до участи теж усіх знайомих.

Вічна Йому память!

Григорій Тимчій, секр.

ЗАСУД ЗА ЗЛОВЖИВАННЯ.

Перед окружним судом у Вильні відбулася розправа проти бувшого віцедиректора Комунальної Каси Ощадности в Ошмяні Г. Сальмоновича за присвоєння 100,000 зл. Суд засудив Сальмановича на 10 років вязниці і відібрав громадянські та публичні права на 10 років.

ШУКАЮТЬ ОСІБ

ПОШУКУЮ своєї кревної, що була замужна за ОЛЕКСУ КАНЮГА, зо села Конкольник, повіт Рогатин. Хто знав би про неї, прошу повідомити: 155-6

ІВАН КОЛКОСЬКИЙ, 351 Duane Ave., Schenectady, N. Y.

ДВА СМЕРТНІ ПРИСУДИ ЗА ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ.

Народній трибунал засудив двох німецьких робітників на кару смерти за державну зраду. Акт обвинувачення закидав обом підсудним діяльність на користь шпигунського бюра одної з сусідніх держав.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(22)

Як Ґонфаля маширувала з двома злочинними схоплювачами щораз глибше в нетри, її серце було важке з розпуки. Вона, очевидно, знала, що Станлі Вуд і сильний Тарзан будуть її шукати, але хто може предсказати, яка буде її доля, заки вони її знайдуть?...

А Тарзан, як лишив село ватажка бантанґів, не мав найменшої тямки, куди попрямувати. Він наперед викопав яму і сховав у ній великий шмараґд, що взяв від людоїдів. Опісля стояв довгий час у глибокій задумі.

Він був певний, що Спайк і Трол схопили Ґонфалю: Він знав, що вони мали великий діямант каджів, а ватажок сказав йому, що цей діямант не хотів творити дива. Отже, міркував Тарзан, вони схопили дівчину, яку вважали містичною силою.

Він думав, що треба буде вернутися до краю каджів, де вони могли робити дива при допомозі Ґонфалі. Отже тепер малполюд вибрався знову до небезпечного краю. Його шлях ішов майже рівнобіжно до пошукувачів — але далеко на захід від них.